

Delavski List

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilov slovenskih socialistov na Primorskem.

Volilci splošne kurije

v deželni zbor goriški!

Jugoslovanska socialna-demokratska stranka Vas vabi, da glasujete za njene kandidate in s tem **utrdite svojo demokratično zahtevo.** — Socialna demokracija stoji odločno na stališču splošne in enake volilne pravice in priznava pravičnost proporcionalnega sistema.

Vsak glas, ki ga oddaste za socialno-demokratske kandidate, je glasna

demonstracija za splošno in enako volilno pravico,
demonstracija proti izdajstvu dosedanjega klerikalnega deželnega zbora,
demonstracija za demokracijo,
demonstracija za enakopravnost vseh državljanov,
demonstracija za močan parlamentarizem,
demonstracija za neoviran gospodarski in kulturni napredek ljudstva.

Volilci!

Dne 2. marca glasujte vsi za sledeče kandidate:

Peter Bevk,
posestnik v Otaležu.

Peter Leban,
železniški delavec v Gorici.

Anton Vrčon,
trgovec v Škriljah na Vipavskem.

Volilci!

Ne dajte se premotiti! Pridite vsi na volišče, glasujte složno! Naj se ne izgubi ne en glas!

Izvrševalni odbor

jugoslovanske soc.-demokrat. stranke.

Dela in kruha brezposelnim!

Do dne 14. januarja t. l. je bilo v mestih Chicago in New Yorku v Ameriki 300.000 brezposelnih delavcev. To je tužna vsakdanja slika delavskega položaja.

Tisoče in tisoče delavcev postopa vsak dan po mestnih ulicah, krog tovarnih in delavnic. Na tisoče je zdravih žilavih rok, ki čakajo nestrpnost trenotka, ko bo klicala parna piščal v tovarnah na delo tudi brezposelne.

Kdaj se zgodi to?

Kdaj bo odmeval jek parne piščali po celem svetu ter naznanjal vsem prisiljenim brezposelnim čas dela, čas življenja.

Mučno je to vprašanje, kajti od nikjer ni jasnega odgovora. Lačni ne morejo odgovoriti, a oni, ki so zakrivali to gospodarsko mizerijo, oni ki so delavca oropali kruha in življenja, oni molče vživajo bogastvo, ki so ga iztlačili iz vsakdanjega dela proletarijata.

Ob volitvah v državne in deželne zbore in mestne zastope znajo pač obljubljeni, toda delavstvo ne more živeti od obljub.

Kakor po vseh evropskih deželah, tako so znali ameriški kapitalisti v Washingtonu prevariti delavstvo z bogatimi obljubami, da so mogli z njihovimi glasovi se vnesti na najvišje stolčke javne uprave. Dolžnost teh faktorjev je bila, opaziti takoj, da trpi vsled gospodarske mizerije največji del prebivalstva t. j. delavstvo. Toda ta, v bogatem razkošju živeča gospoda, je bila slepa in gluha na zahteve delavstva. Ko je pa pretil bančnim špekulantom prve dni krize, gospodarski pogin, tedaj jim je prišla vlada v Washingtonu na pomoč z milijardi. (en milijard = 100 milijonov) Sedaj pa, ko preti beda in smrt delavcem, sedaj, ko se gre za življenje tisočem delavstva, sedaj ima omenjena vlada do brezposelnih *simpatije*.

Samo simpatije

Ironija današnje kapitalistične družbe, ki se upa norčevati iz bede proletarijata.

Toda kaj zato? Mari naj ostane delavstvo z rokami v žepu in čaka ostanke, ki jim vrže kapitalizem iz bogato obložene mize, ko se njemu to poljubi?

Ne!

Skrb za zboljšanje svojega položaja je odvisna od delavstva samega. Armada brezposelnih mora v akcijo, kajti blazno je stradati in ginevati sredi tolikega bogastva in pri tolikem delu, ki mora počivati vsled zločinske kapitalistične špekulacije.

Tristotisoč ameriških brezposelnih delavcev zahteva od mestnih, deželnih in državnih faktorjev dela in kruha.

Osetisoč tržaških brezposelnih delavcev se je obrnilo na mestno in deželno upravo, da prične izvrševati odobrena dela in zagotovi tako delo in kruh brezposelnim.

Od mestne in deželne gospode ni nobene odgovora. Kakor pristaši onih, ki so zakrivali gospodarsko krizo, kakor pristaši

ni: ne, samo nekoliko se ozreti po tem otožnem gozdu, zastane korak in morda ležemo zato v mehki mah...

Tako je ležal Gregorčev Ivan z napol zastrtimi očmi in zrl v ta mogočni vsemir...

— Lahko je kmetiču, ki je pospravil bogato žetev, veliko pridelal, brez skrbi sede sedaj na hišni prag in si prižge pipo duhana. Zaslužil ga je, saj je delal celo poletje, da so mu padale vroče znojne kaplje v suho prst, a sedaj je končal in umirjen je napor in vsa skrb. Lahko mu in tudi pošteno mero vina si brez pomisleka lahko privoščiti naj že bo zima še tako huda in dolga. A jaz —?

Ivan je premišljeval težke, mučne misli. Delavnik mu je bila nedelja — večer praznik, ki ga je obhajal pri Zališku. Ali sede tudi on lahko sedaj na prag tako brez skrbi in si privoščiti mero vina? To vprašanje mu je bučalo mukoma po glavi — a v hipu je skočil po konci ter zamrmral: «Lahko, bajta je moja!...»

Počasi je stopal po gozdni stezi, ki je bila vsa pokrita z odpalim, rumenim listjem in globoko se mu je vanj udirala noga...

onih, ki so oropali delavstvu kruh in življenje, molče, vživajo bogastvo, ki so ga iztlačili iz rok proletarijata.

Toda med tržaškim in ameriškim proletarijatom ni nobene razlike. Kakor ameriški, tako mora nastopiti tudi tržaški proletarijat najodločneje in zahtevati

dela in kruha brezposelnim!

Volilna reforma za deželni zbor istrski.

Kompromis med hrvatsko in italijansko narodno stranko dosežen.

V torek dne 25. t. m. so končala kompromisna pogajanja, ki so se vršila pod predsedstvom namestnika princa Hohenloea med delegati istrske italijanske in hrvatske narodne stranke. Od italijanske stranke so se udeležili pogajanj deželni poslanci Rizzi, Bubba, Chersich in Sbisà; od slovanske strani pa dr. Dinko Trinajstič in dr. Matko Laginja. Med strankama se je dosegel **popolen** (tako smo čitali v „Edinosti“) sporazum tako glede splošnih določil volilnega reda kakor tudi glede razdelitve volilnih okrajev. Glavne točke sprejetega zakonskega načrta so: Italijani bodo imeli 25 mandatov, Slovani pa 19. (15 hrvatskih in 4 slovanske). Vseh poslancev bo 44 (seveda brez 3. virilistov). Ker ostanejo Italijani še vedno v večini, so določene v zakonskem načrtu garancije, ki zagotavljajo slovanski manjšini svoboden razvoj v gospodarskih in kulturnih stvareh. Deželni odbor bo obstojal pod predsedstvom deželnega glavarja, iz 5 deželnih poslancev in sicer iz treh italijanskih in 2 slovanskih.

Za sklepanje v deželnem zboru bo potrebna prisotnost nadpolovične večine poslancev. Za veljavnost sklepa pa absolutna t. j. nadpolovična večina prisotnih. Za sklepanje o spremembah deželnega reda bo potrebna navzočnost tri četrtine t. j. 33 poslancev, za veljavnost sklepa pa dve tretjini navzočih. Pri sklepanju o preliminarnju izdatkov iz deželnih sredstev v svrhe deželne kulture, pri sklepanju o občinskih stvareh, ki so podvržene deželnemu zboru in pri sklepanju o zakonskih načrtih je pa potrebna prisotnost 32 poslancev. Za razveljaviti sklepe storjene v zadnjih treh točkah mora *glasovati* najmanj 32 poslancev.

Deželni odbor ima sklepati v njemu odloženih stvareh v kolegijalnih sejah ter je za veljavnost sklepa potrebna prisotnost vsaj treh deželnih odbornikov. V naslednjih stvareh je pa za veljavnost sklepa potrebna prisotnost vsaj štirih odbornikov, od katerih mora pripadati saj eden odbornikov izvoljen od kurije kmetijskih občin, katera kurija bo volila dva deželna odbornika, ki bosta pripadala slovanski manjšini, ker bo v tej kuriji pretežna večina slovanskih poslancev.

Te stvari so: a) Sklepanje o izvrševanju sklepov deželnega zbora v stvareh navedenih gori pod 1 in 2. — b) Sklepanje o odobrenju sklepov, storjenih od občinskih

Obraz mu je bil nekoliko blede in oči vodene — nič več tako jasne in iskrene kakor nekdanj. Po uhojenih razorih je stopal dalje preko njiv, a vse se mu je zdelo zamorjeno, mrtvo... kakor v njegovi duši... Sredi polja je za korak postal, kot da hoče nekaj premišljevati ali jo kreniti v drugo stran, a v istem hipu se mu je v srecu nekaj sladkega zganilo in ga zapodilo dalje...

«Kaj si morem! — Navadil sem se in nimam moči, da bi se premagal!...»

Ivan res ni imel toliko moči in odporne volje, da bi premagal svojo strast do vina, a tudi ne toliko premisleka, da bi pomislil na svojo bodočnost, ki je ležala pred njim v najgnusnejši temi... V tem je oživel in stopiti iz življenja se mu je zdelo ravno toliko kot sprijazniti se s smrtjo...

Nebo je postalo sivotemno, le tu pa tam se je izza tega motnega zagrinjala prikazovala bela lisa — siva meglica, ki je plula pod nebom... Visoko v višinah so kričale ptice — zadnje, ki so se poslavljale od mrzlih krajev in hitela tja na jug... Ivan se je ozrl tja gori k njim in zahotelo se

zastopstev, kateri sklepi so podvrženi po določbah občinskih zakonov takemu odobrenju. c) Sklepanje o uporabi deželnih sredstev za nepredvidene izdatke in d) Sklepanje o predloženju zakonskih načrtov vsled inicijative deželnega odbora.

Pri razdelitvi volilnih okrajev se je držalo načela, da se zaokrožijo kolikor možno po narodni posesti, da se kolikor možno izogne *narodnim bojem*.

Kritiko o tem vladnem oz. kompromisnem volilnem načrtu podamo, ko bomo enkrat popolnoma na jasnem o razdelitvi mandatov v raznih kurijah in drugih določbah. Vsekakor ne moremo zamolčati, kako more poročati „Edlnost“ da se je dosegel **popolen vspah** med obema strankama, če so slovanski delegatje privolili takemu načrtu *le pod pritiskom od zgoraj*. Vspah je dosegla potemtakem samo vlada s svojimi grožnjami na slovanske in italijanske delegatje, kakor smo mi poročali že v zadnji št. našega lista.

Dejstvo, da se tega barantanja za deželnozbornske mandate niso udeležili naši puljski sodrugji ne direktno ne indirektno konstatiramo z veseljem.

Slovanski narodnjaki so vedno pridigovali o načelih splošne volilne pravice in se zgražali na puljske sodruge vsikdar, kadar so ti priporočali nacionalcem ene in druge narodnosti premirje v narodnem boju. Želja puljskih sodrugov ni bila gotovo, da bi se udali Slovani pritisku od zgoraj. — Pametnih in odkritosrčnih nasvetov naših sodrugov niso poslušali, toda pokazali so zopet enkrat svojo udanost do tistih, ki so prvi zatirali slovanske narodnosti t. j. do vladnih krogov.

V prihodnji številki se pa pomenimo nekoliko o puljskih razmerah ter hočemo dokazati, da je politika istrske hrvatske in italijanske narodne stranke navadno umazano klečeplazstvo napram vsemu, kar sedi na visokih klinih vladne lestvice in dokazati hočemo laž o c. k. in kamoristični socialni demokraciji, ki jo trosijo v svet naši ljubeznivi rodoljubi v edini namen, da prikrijevajo ž njo svoje grehe.

Na angleških vseučiliščih zmagata socialistične ideje.

Razprave, ki so se vršile na velikem kongresu v Hull-u, so pokazale, po petnajst mesečnem boju zoper socializem, katerega so se udeležili vsi uplivnejši angleški listi, da tudi v vrstah angleškega delavstva in v delavskih sindakatih zmaga socialistična ideja.

Sedaj pa je pričela prodirati ideja socializma tudi med inteligenco in celo na vseučiliščih.

Na vseučilišču v mestu Manchester na Angleškem, se je vršila namreč te dni

mu je z njimi tja daleč, daleč v tuje, neznan kraj. v novo boljše življenje...

Že je prišel do prvih hiš in bolešno se mu je stisnilo srce... V duhu je gledal nazaj v one lepe čase, ko je z veseljem in radostjo v srecu gledal na rodno vasico; da, takrat je nosil za trakom na klobuku rožmarin. Sedaj pa je vse preč... Tam v onem lepem vrtu so onemogli nageljni, sklonili so resaste, duhteče glavice; puščoba in samota vlada v njem...

Lepo je bilo takrat; a to je bilo v času, ko se je vračal Ivan na večer s koso na rami ter zaukal, da so se tam koncem vasi odprle duri in se mu je zasmejalo nasproti dvoje srečnih deklečjih oči... A odmev njegovega ukanja je plul čez vas, dalje tja proti malemu holmu, kjer se je tudi veselja in sreče zganilo dobro srce; starka — Gregorčevka je stopila na prag nasmehnila se je ob pogledu na njega, ki je korakal tako ponosno tam čez vas.

(Dalje prih.)

Pijanec.

Spisal:

Josip Premk.

(Dalje).

II.

Jesen, tiha z mrzlim, strupenim dihom, ista sanjava jesen, o koji ne vemo in ne utimo kdaj pride, tista tiha, otožna jesen e ležala nad vasico Dol. Nekaj mehkega in turobnega leže v človeško srce, ko gleda zlo, prej tako bogato vejevje, ki steza sedaj svoje sloke vrhove proti sivemu nebu. Tista božujoča pesem, ki jo poslušajo ob prihodu spomladi zgubljeno srce s pribranim dihom sedaj umira... a nekaj drugega prihaja — nekaj kar navdaja duše z umirjeno blaženostjo, nekaj kakor pokoj oznanjujočega...

V vrhovih še lesti in ako se giblje še kak suh listič pade v malih kolobarjih na suho cesto ali gozdni mah. Ni potreba sentimentalne duše, tudi poetičnega čustva ne, da bi se videlo življenje tam kjer ga

lavski List» ki sta edina lista v Trstu, ki zastopata interese delavstva.

Nato zaključil predsednik zborovanje.

Zadružno pekarno so sklenili ustanoviti tržaški pekovski mojstri. Seveda nima prebivalstvo pričakovati od te zadruge popolnoma ničesar. Pekovski mojstri so se med tem, ko so sklepali o omenjeni zadruzi, tudi zgražali nad uradno občinsko komisijo, ki vsaki mesec določa cene kruhu.

Sodruge, ki se jeze, da nam „Edinost“ ne odgovarja, prosimo naj se pomirijo. Saj mi ne pišemo za urednike „Edinosti“ marveč za slovenske delavce. Širite „Delavski List“ med poslednje, s tem bomo veliko bolj zadovoljni, nego če bi nam „Edinos“ odgovarjala. Upamo da so nas sodruge razumeli in da bodo tudi delali za razširjenje našega lista. Ko postane „Delavski List“ dnevnik, boste že videli, da nam bo „Edinost“ še preveč odgovarjala.

Križkemu dopisniku tržaške „Edinosti“, ki čita s tako velikanskim veseljem polemike v „Edinosti“ naperjene proti nam, bi svetovali, da naj se nikakor ne predstavlja za bivšega socialista, ker si daje s tem slabo spričevalo o svoji poštenosti in izobrazbi. Raje naj pove, da je sam nekaj več nego navadni delavec in da mu je žal, da delavci ne poljubljajo več šibe, ki jih je topla leta in leta. Deset božjih zapovedi N. D. O. naj gre pripovedovati Marijinim devicam nikakor pa ne križkim delavcem, ki so razumeli da ni delodajalec, ki živi delavce ampak da so delavci, ki redé delodajalec.

Toliko za danes, da pokažemo tetki „Edinosti“, da nas niti njen petkov članek ne najde najpripravljene. Prihodnjic se pa zmenimo o tem nekoliko natančneje.

Železničarji pozor. Članom železničarskih organizacij, ki spadajo pod delokrog tržaškega tajništva se naznauja, da bo dajal (od prvega marca naprej) *sodr. dr. Šolar* nasvete v pravovarstvenih zadevah in sicer v uradu tajništva ulica Boschetto 5. I. nad.

Volilno gibanje na Goriškem.

Pred deželnozborskimi volitvami. Dolgo časa so se prepirali med seboj liberalci in agrarci, ter hodili po Goriškem med ljudstvo iskati kandidate. Končno so se pa sporazumeli in kandidate so našli v svojih voditeljih.

Političarje, ki se zbirajo okoli liberalne in agrarne stranke, bi se smelo imenovati po vsej pravici politične komedijante. Agitaciji pa, s katero hodijo med ljudstvo, bi se reklo politična komedija, ki se jo uprizarja na račun revnega ljudstva.

Cel čas svojega obstanka so pripovedovali agrarci, da se mora kmet med seboj združiti in nastopiti samostojno v vsaki priliki v svrhu svojih koristij. Liberalce so zmerjali, da se je človeku kar gabilo. Sedaj so se pa združili s tisto stranko o kateri so vedno trobentali, da ni naredila še ničesar v prid ljudstva.

Takrat so imeli prav. Liberalna stranka je v prvi vrsti meščanska stranka. Ona mora skrbeti v prvi vrsti za meščanske koristi, ki se jih ne more združiti s koristmi kmetkega ljudstva. Kmečke in meščanske koristi se ne more združiti skupaj v eno in isto vrečo. Toda toliko eni kakor drugi bi bili radi izvoljeni v deželni zbor. Zato se norčujejo iz svojih volilcev.

Kako pa se more še kaj zaupati ljudem, ki so se še včeraj med seboj obrekovali in napadali, da je bila groza. Kako naj se zaupa kaj dr. Franku, ki je hotel prodati svojo stranko najprej klerikalcem, ker se mu ni to posrečilo, jo je prodal liberalcem.

Kandidati, ki so jih postavili agrarci, liberalci in klerikalci nimajo niti pojma o potrebah goriškega kmeta in delavca. Mari naj zastopajo koristi revnih ljudi, ki ne vedo kaj je revščina, ki ne vedo kaj je delo na polju in kaj potrebuje kmet in delavec? Kako se mora verovati ljudem, ki pripadajo strankam, ki ne vedo kaj hočejo ali pa ki bi hoteli spraviti deželo pod kuto kakega kapucina? Ne liberalci ne klerikalci ne agrarci se še niso izjavili za splošno volilno pravico, ki je v korist vseh zamore priti ljudstvo, do pravih svojih zastopnikov in uveljaviti svoje interese. Toliko eni kakor drugi, hočejo ohraniti sedanji volilni sistem, ki je v korist vlepesejnikom in kapitalistom in v škodo širšemu ljudstvu.

Edina stranka, ki zastopa in hoče zastopati koristi revnejših slojev, je socialno demokratična stranka. Kdor je resnični

prijatelj ljudstva, kdor je za splošno volilno pravico, kdor hoče, da se bo delalo v deželni zboru za prave ljudske koristi, ta naj glasuje samo za kandidate socialno-demokratične stranke.

Iz Otaleža. V nedeljo 23. t. m. je bil pri nas dobro obiskan shod volilcev. Sodr. Anton Kristan iz Idrije, je v dveurnem govoru obrazložil pomen in namen bližajočih se volitev v goriški deželni zbor. Razlagal je smisel soc. dem. kandidature ter kohečno priporočil sodruge Petra Berka, Petra Lebana in Antona Vrčona kot kandidate v deželni zbor, katere naj vsak zavodni volilec voli. Z burnim pritrditvjem se je odobrilo socialistične kandidate. — Županstvo Cerkno, kamor spada Otalež, je eno najboljše, kar jih je na Goriškem. V obč. imeniku je nad 1000 volilcev. — Soc. demokratična organizacija v Otaležu in vseh onih predobčin, ki spadajo pod županstvo Cerkno, se bo že potrudila, da dobe kandidati soc. dem. stranke dostojno število glasov. — „Primorski List“ se zaganja v našega sodruga Jerneja Vogriča, češ, da «mu rojijo muhe po glavi», ker se trudi s somišljeniki za socialno-demokratično organizacijo po Cerkljanskem. Dopis v „P. L.“ je pisal otaleški župnik Buda, ki je otaleškim prebivalcem napravil ogromna bremena s zidanjem župnišča. Otaleščani! V protest proti Budi volite vsi soc. dem. kandidate.

Sodrugom in volilem na Goriškem! Odločilni dan se bliža. Prihodnji pondeljek ste poklicani na volišče da izrečete kakšna mora biti politika goriških Slovencev. Klerikalci in liberalci so že imeli v rokah deželno upravo. Agrarci so se zjediniili z liberalci. Torej vse po starem sistemu; prazne obljube, fraze v domovini, ki je baže v nevarnosti, o veri katero se vam hoče krasti in slične pravljice vam ponavljajo toliko klerikalci kolikor liberalci že leta in leta, ne da bi se poprijeli resnega dela v Vašo korist.

Dovolj mora biti suženjstva, dovolj ste služili tem duševnim in gnotnim zatiralcem. Dovolj ste trpeli klerikalne in liberalne komande! Bodite možje in glasujte za možje iz vaše srede, za možje iz naroda, ki naj delujejo za narod, za ljudstvo, za blagostanje.

Sodrugom priporočamo, da se oglasijo od moža do moža, od znanca do znanca prepričujejo, dopovedujoč kje je resnica in kje je pravica.

Sodrugji, prijatelji, somišljeniki!

Vsi na bojno plan, vsi na delo! Število naših glasov mora vzbuditi pozornost vladujočih krogov, uplivati mora da bode prihodnje zasedanje deželne zboru koristnejše revnemu ljudstvu v deželi, da bo zvenilo kakor grozni *memento* onim, ki imajo mož, ki nočejo delati za ljudstvo!

Še enkrat vam priporočamo:

V pondeljek vsi na bojno plan! Nihče naj ne manjka!

Za pravico, proti krivici!

Za resnico, proti lažem!

Na delo!

Kako se vrše volitve. Voliti se mora osebno. Pooblastila in nadomestila niso dovoljena.

Volilno izkaznico je treba pokazati (ne oddati!) volilni komisiji potem pa *shraniti* za eventualno ožjo volitev.

Volilni prostor je označen na volilni izkaznici. Vsakemu volileu priporočamo naj prečita pazno določbe zakona o volilni svobodi na svoji izkaznici.

Volitev je tajna! Nihče nima pravice zahtevati od volilca, da mu pokaže koga je napisal. Če je kak volilec zapisal pomotoma kandidate druge stranke na svojo glasovnico, pa bi rad glasoval za socialistične kandidate, lahko izbriše (ali prečrta) kar je zapisano in razločno napiše imena socialističnih kandidatov.

Pozor! Pozor! Vsak volilec mora napisati na glasovnico vse tri kandidate.

Volilci po Cerkljanskem! Ponujajo se Vam razni kandidati. Klerikalci ponujajo dva doktorja in enega sodniškega uradnika — same može iz „ljudstva!“ Liberalci pa kandidirajo dr. Franka, drž. posl. Štreklja in velepos. Križniča; zopet same može iz ljudstva.

Volilci! Delavci! Kmetje! Ali res še verjamete, da bi vas kje taki može zastopali? Vas morejo zastopati le može iz vaše lastne srede, in ti so kmetovalec Peter Berk iz Otaleža, železniški delavec Peter Leban in pa vinogradnik ter trgovec Anton Vrčon iz Vipavskega (iz Skrilj). Te volite! Za te delajte! Ne poslušajte dr. Knavsca, ki ga poznate vsi kako jih po-farba! Na delo za delavske kandidate!

Slovenski volilci v Gorici. Dne 2. marca ste poklicani tudi vi izvoliti v vslošni kuriji tri zastopnike. Gorica spada v italijanski volilni okraj. Zato Vam priporočam podpisani, da glasujete za kandidate, ki vam jih le predložila ital. socialno-demokratična stranka, ki so:

**Cesar Tess,
Fran Marega,
Alojzij Zej.**

Slovenski volilci. Socialnodemokratična stranka je edina ki zna zastopati narodne in gospodarske pravice širših slojev. Glasujte tedaj vsi za socialistične kandidate.

Politični odbor

jugoslovanske soc. dem. stranke
v Gorici.

DOPISI.

ISTRA.

Pulj.

Narodnjaška mednarodnost. Dne 9. t. m. sta se vršila v Pulju dva plesa. Prvi se je vršil v Narodnem Domu, ki so ga priredile narodna društva; drugi se je vršil pa v gledišču Ciscutti, ki ga je priredilo patrijotično društvo «Austria» (Societa Austria Polese). Prvi je bil hrvatsko drugi pa italijansko narodni....ples.

Točno ob polnoči (se baha „Omnibus“) se je podala deputacija iz plesa v Narodnem domu na ples društva «Austria» ter čestitala prirediteljem plesa v imenu slovenskih narodnih društev. Iz gledišča Politeama Ciscutti je pa šla deputacija na ples v Narodnem Domu ter čestitala prirediteljem plesa v imenu patrijotične Societa Austria Polese.

Kdo bi si mislil, da cvete med slovenskimi in italijanskimi reakcionarnimi krogi tako lep internacionalizem.

Seveda bodo pisarili jutri zopet proti internacionalni delavstva, ki pa si bo zapomnilo internacionalno nazadnjaštva in šlo svojo pot naprej — naprej....

Reakcija puljske redarstvene oblasti. Kakor smo že poročali, je prišlo dne 9. t. m. iz Ljubljane v Pulj šest pekovskih stavkokazov. Ko so stavkokazi izstopili, se jim je delavstvo, ki jih je pričakovalo na kolodvoru, takoj približalo ter jih prigovorilo naj ne gredo na delo, ker bi tako škodovali stavkujočim tovarišem. Ko so se navzoči redarji hoteli polastiti stavkokazov, so jih navzoči delavci kar izrgali iz njihovih rok. To pa ni posebno ugajalo redarjem ki so aretirali takoj tri delavce. Med temi je bil tudi en delavec iz Bosne, ki je bil, med tem ko sta bila ostala dva takoj izpuščena, pridržan v zaporu. Vsi koraki, ki so jih naredili puljski sodrugji na kompetentnih mestih, da bi rešili iz zapore nedolžnega Bosnjaka, so bili brezuspešni. To pa je spravilo aretiranca v obup in sicer tako, da si je hotel pretrgati nit življenja. Našli so ga v zaporu, ko je že izvrševal svoj obupni namen, ter ga rešili še predno je posegla smrt po njegovem nedolžnem življenju, in ga peljali v bolnišnico.

Odgovornost tega obupnega čina prepuščamo puljski redarstveni oblasti in vsem tistim krogom, ki podpirajo današnji kapitalistični gospodarski sistem in tistim, ki ne čutijo v sebi nobenega sramu niti tedaj, kadar kupujejo z nezavednim delavstvom v škodo zavednega socialističnega proletarijata.

Ples delavskih organizacij se vrši v soboto dne 29. t. m. v gledišču Politeama Ciscutti. Ker gre čisti dobiček v prid vsem strokovnim organizacijam, vabimo slovsanske delavce, da se udeležijo tega plesa v velikem številu.

Začetek plesa ob 10. uri zvečer.

GORIŠKO.

Vrtožba. Dne 20. t. m. se je poročil sodrug Josip Bizjak, blagajnik tuk. krajevne organizacije jugoslov. soc. dem. str. s gospico Angelo Brajnik iz Št. Andreža. Novoporočencema naše srčne čestitke in obilo sreče.

KNJIŽEVNOST

„Kdo uničuje proizvodnjanje v malem.“ Napisal Karol Kautsky, poslovenil Anton Kristan. — Ponovno opozarjamo vse naše čitatelje na to krasno delo, ki naj jo vsak socialni demokrat pazljivo prebere in tudi prestudira. Te dni izide nadaljevanje pod imenom „Proletariat“.

Društvene stvari.

Veliki socialistični ples se vrši v soboto dne 29. t. m. ob 10¹/₂ uri zvečer v gledišču Politeama Rossetti. Gledišče bo okrašeno z raznimi cvetkami ter bo razsvetljeno kakor po dnevnu. Tržaški orkester, sestavljen iz 28 profesorjev bo sviral pod vodstvom kapelnika Perosi-ja izbrane plesne komade. Ples bo vodil sodr. E. Cannelto. Pred počitkom (ki prične ob 1¹/₂ uri popolnoči in traja do 1¹/₂) bo veliki ples nagelnov.

Vstopnina 1 K za osebo.

Čisti dobiček gre skladu za *Delavski Dom*. Sodruge pozivljamo, da se vdeležijo te naše veselice v velikem številu.

Veliki ples železničarjev. V nedeljo dne 1. marca se vrši v redutni dvorani (sala Ridotto) železničarski ples s šaljivo pošto in tombolo. Začetek ob 8. uri in pol zvečer ter traja do 4. ure zjutraj.

Plesni odbor je preskrbel v gostilni „Alla Lealata“ v ul. delle Acque vse potrebno za postrežbo med odmorom.

Čisti dobiček je namenjen skladu za bolne železničarje.

Vodstvo se nadeja od železničarjev in od vseh sodrugov velikega obiska.

Priporočamo.

Centralizirani krojači priredé v torek dne 3. marca t. l. zadnji letošnji letošnji pustni plesni venček v veliki dvorani Delavskega Doma ul. Boschetto 5. I. Začetek ob 8. uri zvečer.

Poglavje iz socializma.

(Dalje in konec).

Proletarec vidi svoj položaj in položaj podjetnikov. Primerja oba. Pokaže se mu velik kontrast, ki mu bije dan za dnevom huje v oči, ker se dan za dnevom ponavlja in ker je vedno večji. V proletarcu se porodi *xarist* ki se stopnjuje v *sovraštvo*. Porodi se mu tudi *spoznanje*, zakaj da njegovo trpljenje v sedanji družbi takšno. Ves družabni ustroj je treba prenosovati, da se izboljša njegov položaj. Svet je treba takorekoč vreči iz tečajev..... En sam človek tega ne more storiti in doseči — rodi se mu zavest skupnosti s stropini, poišče jih, združuje se z njimi, organizuje se, skupno se bori z njimi proti skupnemu sovražniku, za isti cilj: za prenosno gospodarskega življenja v socialističnem smislu. Tako ustvari delavec celo skupino, ki jo vežejo enaki gospodarski interesi, slični svetovni nazor. Tako nastane *proletarski sloj*.

Stoje si tedaj nasproti interesi bužoazijskega in proletarskega sloja.

Proletariat vidi, da je meščan zato gospodar situacije, ker ima v rokah gospodarsko premoč; in sicer zato, ker ima proizvajalna sredstva v oblasti, s katerimi lahko določa način kako se naj producira in koliko naj se producira.

Proletariat vidi v produkciji, oziroma v načinu produkcije in v načinu razdelitve pridelkov *viv* vsega zla. Ako hoče izpremeniti položaj sebi v prid in zboljšati svoj obstanek, tedaj mora delati, da se radikalno predrugači način produkcije in s tem ves ustroj družbe. Delati more, da se nadomesti kapitalistični sistem z novim boljšim — s socialističnim.

To misel je teoretski izrazil in izvel K. Marx že l. 1847. v *komunističnem manifestu*. Marx je dal tu prvi določno obliko temu, kar je bilo delavstvu temno in nezavestno. Marx je vstvaril vsemu proletarskemu gibanju podlago in mu s tem določil tudi smer, v kateri se je pozneje resnično razvilo. Marx je zgradil temelje *znanstvenemu* socializmu. Marx je utemeljil, zakaj da mora biti socialno gibanje takšno, kakršno je, da postane socialistično. Marx je izrazil novo svetovni nazor in ga je tudi filozofsko podprl.

Dandanes predstavlja *Marxizem* vrhunec socializma. Še dolgo ne bo premagan. Kritika marxizma ni imela pravega uspeha, ker marxizem temelji in korenini globoko.

Marx je dokazoval, da so socialistične težnje opravilene. Dokazoval je v dvojnem smislu: 1. *Trdil je, da so podlaga kapitalističnemu sistemu taki zakoni, ki ga ženejo v neizogibno pogubo. Trdil je, da med tem, ko silijo ti zakoni kapitalistični sistem v propast, že poganjajo kali za novo državno ustrojstvo, ki se ureljavi v sistem hipu, ko trešči v pogubo kapitalistični družabni red. V tem trenutku je dana socialistični družbi vsa oblast v roke.*

Da to dokaže, je osnoval Marx svojo posebno teorijo, katera se nazivlje *evolucijska* ali *razvojeva teorija*. Označujemo jo tudi kot *materialistično zgodovinsko naziranje*.

Kapitalistični družbi — pravi Marx — je podlaga *zasebna lastnina*. Tu upoštevamo v prvi vrsti zasebno last produkcijskih sredstev. Ta sredstva pa so last same enega sloja, t. j. buržoazije kapitalistov.

Pri produkciji v kapitalistični družbi učinkuje še drug činitelj, t. j. proletarski sloj. Ta deluje z golimi rokami, podjetnik pa s kapitalom. Vsled tega morajo nastati med obema slojema nasprotja, ker imata oba sloja različne interese.

Ker pa je odvisna produkcija od obeh slojev in ker so njiju interesi različni, sledi, da so omenjena nasprotja bistven znak sedanjega kapitalističnega družabnega reda; brez njih bi ne bilo kapitalističnega gospodarskega reda.

Nasprotja v interesih obeh slojev motijo gospodarski proces. Nasprotja pa nastajajo radi tega, ker vodstvo produkcije ostaja zasebno-gospodarsko in ker se razdelitev produktov vrši tudi po zasebno gospodarskem načinu.

Čim več produktov podjetnik producira tem več jih lahko vrže na svetovni trg, čim manjši so produkcijski stroški in tem nižjo ceno lahko nastavi produktom. Neomejena svoboda konkurence ga v

tem imenitno podpira. Naravno, da more tekmovali le, kdor še ceneje producira in prodaja, kdor še več produktov spravi na svet. Razvidno je tedaj, da se ne producira v kapitalističnem gospodarskem svetu za potrebo temveč za dobiček. Dobiček je pa le mogoč, ako podjetnik ubije konkurenčno silo svojega tekmeča. In vsak dan opažamo, kako se stresa gospodarsko telo naše družbe, kadar propade tak mogočen tekmeč. Še bolj pa se je to čutilo v tistih periodah, ko se je trg tako prenapolnil s produkti, da je nastalo tako nerazmerje med množino produciranih stvari in med zmožnostjo konsuma, da je izbruhnila *gospodarska kriza*. Te krize so se vedno ponavljale desetletje za desetletjem.

Posledice kriz se pojavljajo mnogostranski. Posebno med podjetništvom med proletarijatom, ki sta nositelja kapitalističnega gospodarskega reda, se razmerje čim dalje bolj prirojuje.

Vsaka kriza povzroča, da propade mnogo podjetnikov, kapitalistov. Zmagujejo oni, ki so gospodarski močnejši. Jasno je, da se tem potom vedno bolj krči število kapitalistov, ki ostajajo na površju in koncentrujejo v svojih rokah vse tehniške pridobitve in izumitve, ki osredotočajo nase čimdalje ogromnejše kapitale. Čim manj je posameznikov — kapitalistov, tem več se nakupiči pri njih kapitala.

Druga stran te slike pa nam kaže vse ubornejše lice. Vsaka kriza, vsaka izpopolnitev proizvodilne tehnike spravljajo tisoče in tisoče delavstva ob delo in zaslužek. Delavstvo, ki stoji na cesti je na razpolago kapitalistu za vsako ceno in za vsako delo ter ob vsakem času. Kakor rezerva aktivne delavske armade je to delavstvo. Uboštvo in siromaštvo rezervne armade, ki se vsled neprestanih kriz množi bolj in bolj, narašča. Proletariat nam predstavlja vedno množično se maso nemaničev, ki se čim dalje pogrezajo v bedo. Pokaže se, da je buržoazija nesposobna, da ostane še nadalje vladujoči sloj družbe. Ona je nezmožna da vlada, ker ne more zagotoviti ekzistenco svojemu sužnju niti v njegovem suženjstvu.

Prisiljena je namreč pustiti ga pogrezniti se globoko v bedo, da mora ona njega živiti, dočim bi moral on živiti njo.

Naraščajoča beda in brezposelnost poraja upor. Proletariat se dvigne zoper vladajoči sloj. Zato je uspešljen, ker ga je „*mehanizem kapitalističnega procesa sam izšolal, združil in organiziral*“. „*Ura kapitalističnega lastništva prihaja. Razlaščevalci se razlastijo*“.

„Družba prevzame naravnost in brez ovinkov v roke.... produktivne sile, ki jih ne more voditi druga moč nego družbina“. Kapitalistični gospodarski red ubije na ta način sam sebe in se prekopicne v prepad, kamor so ga nujno tirala nasprotja, ki so bila bistveno dana temu gospodarskemu sistemu. In ta korak, da se namreč družba polasti proizvodilnih sredstev in tako uvede nov (socialistični) družabni red, je *mogoč*: kajti dozoreli so vsi predpogoji že v kapitalističnem gospodarstvu.

D.

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLJ.
Tiska. TISKARNA MODERNA M. Susmel & Comp.
ulica della Zonta 8.

„Delavski List“

se prodaja:

V Pulju: v tobakarnah ZADNIK, ulica Promontore; BLAKA, ulica Giovia; Zanon, Campo Marzo; CAMUFO, ulica lircolazione del Arsenale; BENUSSI, ulica Sisiano; PETAROS, Corso Francesco Giuseppe I.

V Gorici: v tobakarnah: SCHWARZ, ul. delle Scuole, KREBEL, ul. Rabata in BAIT, ul. Camposanto. IVAN HOVANSKI ul. Corno 22.

V Podgori: v tobakarnah SKOČIR ANE in PREGARC JEREE.

Vrtojba: FABIAN FRAN. tob.

Gabrovia: FURLAN BENEDIKT tob.

Jesenice: MARIJA NOVAK, Gostilna pri Masarju.

Nadalje, se prodaja v TRSTU, in v okolici v vseh važnejših tobakarnah.

Dolžnost vsakega so-druga je, biti naročen tudi na glavno glasilo jugoslov. soc. demokratične stranke

„RDEČI PRAPOR“

Znamenita knjiga je H. Kirchs-
steigerjev roman

Pod spovednim pečatom

I. del stane 2 K 60

II. del stane 2 K —

V Trstu se dobi v upravi „Delavskega Lista“ in v knjigarni Josip Gorenjec, v Gorici pa v knjigarni A. Gabrščka.

Delavci! Sezite po tej knjigi.

Novost!

Novost!

Tekom meseca januarja izide v založbi čas. „Naprej“ v Idriji prvi zvezek

erfurtskega programa

pod naslovom:

— Kdo uničuje proizvodnjo v malem? —

Cena 30 vin.

Naroča se pri vseh knjigarnah, kakor tudi v upravi Delavskega Lista v Trstu.

= Edina tovarna pohištva v Trstu =

ul. della Tesa št. 46.

ALEXANDER LEVI MINZI

Zaloga. Piazza Rosario št. 1.

— Cene zmerne. —

200 hektolitrov naravnega vipav-
skega vina

ima na prodaj

Anton Verčon

posestnik in trgovec

Prodaja samo na debelo od 50 litrov naprej.

= CENA ZMERNA. =

ŠKRILJAH na Vipavskem
(pošta Sv. Križ Cesta).

FRATELLI PAGANI

— TRST. Ulica Acquadotto št. 6. —

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da točim v moji *gostilni*, ul. Giovanni Boccaccio št. 25,

istrska in dalmatinska črna in bela vina

kosila večerje in druge mrzle jedi po nizkih cenah. — Postrežba točna.

K velikemu obisku se priporoča

ANTON KROSNA
gostilničar.

— Gostilna je shajališče slov. socialistov. —

Urad:

ulica VINCENZO
BELLINI št. 13

(blizu cerkve Sv. Antona
novega)

Telefon št. 1402-1403

Novo pogrebno društvo

Na razpolago ima nove in bogate pogrebne vozove.

— VELIKA ZBIRKA SVEČ —

Prodaja na drobno in debelo.

Vsako pogrebno naročilo izvrši točno. Cene zmerne.
VODSTO.

Izvežban 23 let star

mesarski pomočnik

išče dela.

Ponudbe naj se blagovani poslati na naslov L. H. Poste restante Sv. Križ-Cesta (Vipavsko).

FRAN MANIÀ

TRST

ulica N. Machiavelli št. 8.

Skladišče oglja, premoga in drv.

Pošiljanje na dom na vsako stran mesta.

Zadruga lesnih delavcev

izdeluje

pohištva, izložbe prodajaln, kakor vsa druga lesna dela.

Delavnica: Trst - Ulica Ferriera št. 3 - Trst.

Tovarna testnine z jajci Ernesto A. Vodopivec

Trst, ul. Farneto št. 13.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

— Cene zmerne. —

Shajališče zunanjih sodrugov.

KAVARNA UNIONE = TRST =

Ulica Caserma

= in ulica =

Torre Bianca.

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij

— in časnikov v vseh jezikih. —